

Jan Řehounek

HLAVNĚ, ŽE KUBA ZASE CHODÍ!

Klukovské příběhy ze šedesátých
let dvacátého století

HLAVNĚ, ŽE KUBA
ZASE CHODÍ!

Klukovské příběhy ze šedesátých
let dvacátého století

Jan Řehounek

Postavy v knížce jsou smyšlené, i když tehdejší kluci v nich určitě uvidí sami sebe. Stejně tak místa, ulice, domy, i když jsou situované do Nymburka, se mohou nacházet v kterémkoli městě.

Pouze příběhy jsou inspirované skutečnými zážitky autora.

Z okna v prvním poschodí vykukovala za sklem střípatá hlava a dvě černé oči. Všimnul jsem si jich poprvé minulý týden, když jsem se zastavil u okna na odpočívadle schodiště a podíval se na protější dům. Ty oči nemohly nic z toho, co se děje venku na ulici, vidět. Přesto se ani nepohnuly. Od té chvíle, pokaždé když jsem scházel po schodech od bytu dolů, mě to okno přitahovalo. Ty oči tam byly.

Tedy, abych se představil. Jmenuju se Honza Mandelík, ale nikdo mi neřekne jinak než Sláma nebo Slamák. Proč Sláma? Vymysleli to kluci z naší party a vžilo se to. Mandelík – mandel – snop – sláma. Historická žňová hantýrka. Kdo neví, že do mandelů se dřív při žních stavěly snopy, nepochopí. Ale mně je to jedno.

Narodil jsem se přesně v polovině dvacátého století – za minutu půlnoc 31. července 1950. To je náhodička, vidíte!

Jsem žákem sedmé třídy základní devítileté školy. Učím se dobře. Na vysvědčení mám vždycky nějaké trojky, ale trojka je přeci dobrá. Nejvíc mě baví dějepis, tělák a čeština. Ta proto, že rád čtu. Jednou týdně chodím na výtvarku, jednou týdně do fotokroužku, a jinak se, jak říká táta, jen flinkám. Pokud jsou flinkáním dobrodružá

s kamarády, tak má pravdu. A protože rodič má vždycky pravdu, pak se opravdu flinkám. Rád se flinkám, protože mám bezva kámoše.

Naše rodina bydlí v Nymburce v činžáku v Šafaříkově ulici. Až nahoře, pod střechou, takže máme z oken senzační výhled. Na jedné straně, z kuchyně a z obýváku na celé město, z ložnice a z mého pokoje na železniční trať, což mě baví, a do polí, což je nuda. Teda většinou. Když jezdí kombajny nebo traktory, tak je na co koukat.

Z chodbového okna vidíme do ulice a na protější baráky. Kromě nás bydlí v našem domě ještě devět partají. Protože je to starý dům, jsou to skoro všichni penzisti. Až na rodinu Kulhánkových, ti jsou mladí a mají mimino, ale ještě babičku, a ta je rovněž stará.

My máme taky babičku. Babičku Adélu. Ale ta bydlí na druhém konci města. V Habeši se tam říká. Babičku máme jenom jednu, druhá umřela ještě dřív, než jsem se narodil. To je škoda, jelikož mít babičky není k zahzení, protože od nich občas kápne nějaká ta kačka na přilepšenou ke kapesnému a babičky taky pečou nejlepší koláče a buchty na světě. Dědečka už nemám ani jednoho, což považuju za křivdu. Pepa Koláček z naší třídy se chlubí, že má dědečky čtyři. To proto, že se jeho máma třikrát vdávala.

Táta Karel pracuje ve fabrice jako nástrojař, chodí na ryby a je sběratel známek neboli filatelista. Nesbírá ale známky s prezidentama, kytkama nebo hradama, ale známky železniční. Jako že na nich musej bejt lokomotivy a nádraží. Když byl kluk, tak se chtěl stát mašinfírou, ale děda Josef, teda můj děda, kterýho jsem neznal, protože umřel dřív, než jsem se narodil, ho poslal do učení na zámečníka. A tak místo toho, aby řídil lokomotivy, sbírá lokomotivy na známkách. Mamka

Anna je prodavačka v drogerii na náměstí a jejím koníčkem je hurovat na mě, že se neučím a jenom někde lítám.

Naše klukovská parta je známá jako Šafaři. To proto, že jsme všichni ze Šafaříkovy ulice. Patří do ní vedle mne Ondra Heršálek, v českém překladu Pan Hrnek nebo zkráceně Hrnek, Tonda Kratochvíl alias Kraťas, Karel Vejtruba zvaný Trubač nebo Trubka a Gustav Hrachovec. Tomu, to dá rozum, jsme začali říkat Hrách. On se ale kvůli té přezdívce durdil, nemá ji rád. Říká, že po hráchu se prdí. Náš spolužák Vaněček mu jednou řekl Prde a vyfasoval za to pěknou do zubů. A tak, protože se umí dobře prát, říkáme Hráchovi raději Gustle. O sobotách a nedělích se k nám ještě přidává Štefan Horvát neboli Pišta. Je totiž cikán. Ale nám to nevadí, protože je to prima kluk a jeho babička Aranka Lakatošová, ke které jezdí na víkendy z děcáku v Kolíně, umí čarovat. Ona totiž sbírá a suší všelijaké bylinky, a když někdo v ulici dostane třeba kašel, nemusí k doktorovi, protože paní Lakatošová mu namíchá léčivý čajíček, nebo když si někdo z nás kluků ukopne palec nebo odře koleno, přiloží mu na to bebíčko jakési lupení a ono se to zahojí. A taky prý dělá zaříkávání a hádá z ruky. Ale to jsem nikdy neviděl, tak si to asi lidi vymýšlej.

Všichni, až na Pištu, protože ten chodí do školy v Kolíně, kde je v dětském domově neboli děcáku, protože jeho rodiče umřeli, chodíme do jedné třídy – sedmé Bé na Komendě, neboli Základní devítileté škole Komenského. Po prázdninách už budeme osmáci.

Naše parta Šafařů je vyhlášená. Ať se v naší čtvrti stane cokoliv, tedy hlavně nějaká lumpárna, svádí se to na nás. Což je nespravedlivé, protože my sice ledašjakou skopičinu provedem, ale nejsme žádní grázlové.

Jako onehdy. Do zahrady za dráhou někdo večer vlezl na třešně. Představte si ale, jak ten blbec ty třešně sklízel! Pilkou ořezal větve a na zemi je teprve obral. A druhý den ráno obšlapoval pan Harcuba, kterému ta zahrada patří, ve škole před ředitelnu a hulákal na říd'u: „Ti darebáci z Šafaříkovky mi úplně zničili celej strom!“ Ředitel si nás samozřejmě hned zavolal a dělal na nás bu bu bu, jenomže my měli našťestí alibi, protože jsme byli včera od šesti v kině a pak šupem domů. Když jsem vytáh z kapsy utrženéj lupen a říd'ovi ho ukázal, Harcuba protáh ksicht.

Ne že bysme do tý jeho obrovský zahrady nikdy nevlezli. Byli jsme tam mockrát. I na třešních. A taky na hruškách – ty má výborný, máslovky. A na jabkách a na hroznech a na podzim sbírat ořechy. Ale nikdy bysme mu nepolámali větve, přece na sebe nebudeme zbytečně upozorňovat. Nebo chodit na zlodějnu s pilkou – kdo to jaktěživo viděl?

Když jsme šli ze školy, povídá Kraťas: „Tohle tomu Harcubovi harcubáckýmu nedarujem! Až uzrajou meruňky, tak mu je sklídíme. Ať si pak přijde žalovat!“ Jednomyslně jsme mu to schválili.

Rozflákané skleníky a krádež v zahradnictví u Tomsů ve Zbožské ulici taky svedli na nás – to dokonce vyšetřovali esenbáci. Starej Tomsa ukázal prstem a řekl jim: „Tajdle do Šafaříkovky se podívejte, na ty nezvedený kluky!“ A taky že se podívali. Nejprve přišel až k nám domů strážmistr Zmatlík, vyslychal nás a zapisoval si do notesu, a pak si pro nás přijeli autem a lustrovali nás jako zločince. Jenže čuchací pes, kterýho přivezli na místo činu, nezahnul, jak předpokládali, ze zahradnictví do naší Šafaříkovy ulice, ale na druhou stranu a k vodárně a pod mostek na valech, kde vyčuchal ukradenou flašku rumu, růžema malovanéj skleněnej pulitr, zahradnický nůžky, budíka a tranzistorák, a pak i alkoholíka Lojzu Bartáka, kterej tam občas přespává. Tak nás pustili.

„Máte kliku, kluci,“ povídal plešatej nadstrážmistr. Jenom – máte kliku, kluci – nic víc. Jako že by se nám třeba omluvil, že nás nespravedlivě obvinili. Ani náhodou! A domů už jsme se taky nevešli v autáku s modrým blikacím kastrólkem, to jsme museli po svejch.

Tak takovou my máme pověst. Přitom banda Tomíčkovců od vodárny nebo parta z Kolonie, kterou vede Jarda Podroužek, co mu trefně říkají Podrazák, to jsou vejtlupkové! Kam my se na ně hrabem. Ti obojí byli zapletený i ve vejbuchu na dvoře školy v Tyršově ulici – tenkrát se mluvilo o západoněmeckých záškodníkách. Přitom to bylo jenom pár bouchaček nacpanejch do starý plechovky. Jenže ta se roztrhla a takovej vostrej kus plechu se zasek školníkovi Kadeřábkovi do dveří a on pak chodil po městě a vykládal, že se stal terčem teroristickýho útoku.

„Ondro, u vás v baráku v prvním poschodí bydlí nějaký kluk?“ zeptal jsem se Hrnka. Ondra Heršálek totiž bydlí v protějším domě, kde vidívám ty oči.

„Jo. Asi před čtrnácti dny se přistěhovali nějaký nový nájemníci. Odněkud z Liberecka. Kubíčkoví se jmenujou. Tedy Kubíčková, protože je to jenom paní bez mužského. A má kluka na vozejčku. Já ho ještě neviděl, ale ségra přinesla informaci, že je stejně starej s náma. Je po nějaký operaci, proto nechodí.“

„A to jako na furt je na tom vozejku?“

„Nevím. Ale prej se léčí.“

„To musí bejt děsná nuda, když jenom sedí u vokna a kouká na protější barák. Proč ho nevemou ven?“

„To já nevím. Ale třeba je to proto, že bydlej v patře. Jeho máma je kuchařka, vaří v hospodě Na Schůdkách, tak chodí z práce domů až večer, a asi ho taky nemůže s tím vozejkem sama dostat dolů.“

„Víš, co mě, Hrnku, napadlo?“ drbu se za uchem.

„Jestli tě napadlo to, co mě, tak to je dobrej nápad!“

„Tak dem na to!“ pláclí jsme si dlaněmi, protože oba víme, že ten nápad je světovej.

Za chvílku už jsme snášeli z prvního patra nejdřív vozejk a pak Jakuba. Tak se ten kluk jmenuje. Mamka mu ale říká Kubíčku, což je legrační, protože je vlastně Kubíček Kubíček. Teda Kubíček na druhou. „Hlavně ho někde nevysypte!“ volala za námi jeho máma,

když viděla, jak vozík skáče po drncavejch kočících hlavách v naší ulici.

„Musíme vyzvednout kluky!“ povídá Hrnek. Na rohu zabouchal na okno u Vejtrubových, já skočil za roh písknout na Gustla. Krařasa jsme potkali u Mototechny, akorát šel za náma, že nemá do čeho píchnout.

Zajeli jsme do parku u evangelickýho kostela.

„Tak tohle je naše parta... a tebe, Kubo Kubikulo, do ní teď přibíráme!“ obřadně pravil k Jakubovi Krařas. „Kluka na vozejku žádná parta ve městě nemá, budou nám tě závidět,“ dodal.

A bylo to jasný, Kuba je Kubikula. Jako ten v tý pohádce.

„Tak dík!“ smál se Kuba. „Já bych sice radši na vozejku nebyl, ale už jsem si zvyk.“

„Jak se ti to stalo?“ ptám se.

„Před rokem jsem jel s tátou na motorce a z postranní ulice vyjel jako splašený prase nákej frajer v oktávii a narazil do nás. Táta byl mrtvej na místě a mě odvezli do špitálu v bezvědomí. Se zlomeným bederním obratlem. Půl roku jsem byl v Praze v nemocnici, třikrát mě operovali, pak dva měsíce v lázních Jáchymov a dva měsíce v rehabilitačním sanatoriu.“

„To už nebudeš nikdy chodit?“ kulí oči Hrnek.

„Musím hodně cvičit. Profesor v Praze, kterej mě operoval, a pak doktor v Kladrubech říkali, že když budu trpělivej a pilnej, tak bych se moh na nohy postavit. Musím. Mám totiž sen, chtěl bych zase chodit po horách. Mám na posteli takovou konstrukci s kladkama –

zvedám nohama pytlíky s pískem. Nejdřív jsem nezved ani samotný nohy, teď už každou nohou zvedám dvě kila.“

Vyzvěděli jsme, že je o rok starší než my, ale má zmeškanej ročník, takže bude po prázdninách chodit do stejné třídy jako my, ale zapsanej je do školy v Tyršovce.

„To náš táta zařídí, abys moh chodit s náma na Komendárnu. V Tyršovce to stojí za prd!“ rezolutně prohlásil Krařas. Jeho táta je totiž učitel na škole v Komenského ulici, kam všichni chodíme, takže to asi zařídít může.

S tímhle rozhodnutím jsme se vraceli domů. Vzali jsme to ale kolem školy, aby Kuba viděl, kam ho budeme od září vozit.

O přestávce se za mnou na chodbě u záchodů přisunul Jarouš Havránek z Áčka. On je invalida. Narodil se trochu postiženej, tak chodí takovým zvláštním způsobem, že nezvedá nohy. Má kvůli tomu strašně brzo prošoupaný podrážky, takže dostává boty na lékařskej předpis.

„Přid'te dneska večír k nám. Děda bude promítat starý grotesky s Laurelem a Hardym. Ale až v půl desátý, když bude tma.“

Starej pan Havránek, jinak vlakvedoucí, je sběratel historických černobílých filmů a občas je promítá. V Kolonii, venku, na bílej štít baráku, kde bydlí.

Tak jsme se tam večer vypravili. I když to bylo docela problematický přesvědčit rodiče, aby nám to dovolili, když se vrátíme až kolem půlnoci. Jenom Kubu maminka nepustila, z čehož byl smutnej. Ona nás ještě nezná, tak nám moc nevěří.

Sešlo se nás asi třicet dětí a taky pár dospělejch. Pan Havránek postavil na přinesenej stůl velikou promítačku, nasadil svitek filmu, na baráku se mihla střídající se bílá čísla a pak už se objevili dva chlápci v černejch buřinkách, jeden tlustej s knírkem a druhej hubenej s přihloupným výrazem. Bylo to bezva!

O přestávce, když pan Havránek vyměňoval filmy, k nám přišel s rukama v kapsách Jarda Podroužek. „Co tady chcete, blbečkové?“

„Sám seš blbeček. Co ti je po tom? Pozval nás Jarda Havran!“ ušklíbl se Hrnek.

„Jenomže tady ste na našem území! A my si nepřejem, abyste sem lezli!“

„Kdo to je – my?“ zeptal jsem se, ačkoliv dobře vím, že to jeho „my“ znamená Krpálka, Hrušku, Sadílka, Maška a Dvořáka – Podroužkovu kolonskou partu.

„Varuju vás! Eště jednou sem přidete, tak bude zle! Hódně zle!“ zahrozil pěstí a odklátil se ke svý partě.

Když pan Havránek dopromítal, bylo právě tři čtvrti na dvanáct, řekl, že zítra bude promítat Charlieho Chaplina. „Přijďte, má být ještě hezky, ale pozitří už bude podle předpovědi pršet,“ dodal.

Před barákem jsme se dohodli, že půjdem. Ať si Podrazák klidně vyhrožuje.

Druhý večer se sešlo ještě víc lidí, byl tu i pan Veselý z konzumu, starý pan Šnýrl, Trubačův strejda Rudla Horáček, pan učitel Mlejnek s pejskem Karlíčkem. Vždycky když Chaplin šmajdal těma velikýma botama a mával hůlčičkou, tak Karlíček štěkal jako pominutej a vrtěl ocasem. Moc jsme se nasmáli, jemu i Charliemu, ještě víc než u těch dvou komiků včera. Když to skončilo, stáli Podrazákovi kluci v ulici a všichni dělali gesta, že nás podřežou. „Těšte se, dostanete do rypáku!“ křiknul Sadílek. Trubač proti němu zvednul ukazovák a odplivnul si.

„Určitě za náma pu... pudou. Musíme si dát pozor, aby nás někde nepřekvapili. Když bu... bu... budeme vidět, že na nás jdou, aspoň nebudem zaskočený a bu... budem se moct bránit,“ koktal Pišta.

Cestou jsme se obezřetně ohlíželi, ale nikde jsme je neviděli. Až na křižovatce u Národ'áku na nás čekali. Byl to masakr. Rvali jsme se jako koně. S Krpálkem jsem se už jednou pral, vím, že je to hajzlík, že mi půjde po břicho. Tak jsem mu uhnul a natankoval mu ji na sanici. Jenže mi přistála jedna bomba do zad, asi od Dvořáka, což mě rozhodilo a málem jsem to slíznul od Sadílka. Jen tak tak jsem uhnul bradou, takže mi jeho pěst dopadla jen na rameno. A tak mě Sadílek vztekle chytil za triko a roztrh mi ho od rukávu až dolů. Vzápětí jsem ho narazil na zeď, až to v něm ruplo, a dal jsem mu pěstí. Eště jsem si stačil všimnout, že na zemi klečí na Pištovi Hruška, tak jsem ho kopl. Hrnek, kterej slíznul obrovskýho monokla, nasadil Krpálkovi nelsona a praštil s ním o zem. A když Gustl dal Podroužkovi pěstí přímo do frňáku a vystříkla krev, začali zdrhat. Jako první hrdina Sadílek.

Začali jsme se ohledávat, co kdo slíznul. Zpoza rohu vyšel strejda Rudla. „No vy teda vypadáte!“ obhlížel pod lucernou naše podlitiny a potrhaný svršky. „Myslel jsem, že bych vám pomoh. Všim jsem si totiž, jak na vás dělali ty výhrůžný posunky. Ale nebylo potřeba vám pomáhat. Jsem na vás pyšnej! S Koloňákama jsme se rvali i my, když jsem byl kluk. Často nám vyprášili kožich a museli jsme utíkat. Vy ne! Vy jste neutekli. Jste pašáci!“

ŠAFAŘÍKOVA

Na tělocvik a ruštinu se ve škole dělíme. Kluci mají tělák s učitelem Malíkem a holky ruštinu s Tetou Bětou a následující hodinu my ruštinu a holky cvičí s učitelkou Královou. Na zbytek školního roku přišli na školu dva studenti fakulty tělovýchovy a sportu, budoucí trenéři atletiky, Alena Čurdová a Alexandr Hulpach. Na praxi.

Z toho Alexandra teda moc nadšení nejsme. Děsně se vytahuje. Už při první hodině, kdy přišel Malíkovi asistovat, se předváděl na kruzích a pak chtěl, abychom to udělali po něm. Asi mu hráblo. Naštěstí ho Malík trochu krotil, a tak jsme po několika neúspěšných pokusech roztáhnout na kruzích ruce do stran šli hrát fotbálek.

Jenže na následující tělák přišel Alexandr sám. „Soudruh učitel Malík má angínu, a tak mne soudruh ředitel pověřil, abych s vámi udělal ročníkové otestování vaší atletické zdatnosti,“ oznámil nám.